

فهرست

مقدمه ۷

رضایت از مقدرات

بالاترین درجهٔ اطاعت از خدا، رضایت و صبر است ۱۱

داناترین مردم ۱۱

خداوند، صلاح بندگان را بهتر می‌داند ۱۱

اتهام به خدا، شایسته نیست ۱۵

هرچه خدا می‌دهد خیر است ۱۵

داده‌ها و نداده‌های خدا، خیر است ۱۷

اگر با قیچی، تکه تکه شود، باز هم خیرش در آن خواهد بود ۱۷

هرچه خداشناس تر باشیم، تسلیم‌تریم ۱۹

درجهٔ رضایت ۱۹

امام صادق علیه السلام ضامن استجاب دعا کسی است که راضی باشد ۱۹

از کجا بدانیم که مؤمنیم یا نه؟ ۲۱

کاش طور دیگری بود ۲۱

واگذاری کارها به خدا و توکل به او

فقط به خدا پناهنده شویم نه به دیگری ۲۵

بی‌نیازی و عزّت، همراه توکل است ۲۵

رو آوردن به خدا و پناه بردن به او ۲۵

توکل درجاتی دارد ۲۷

..... *** ۲۷

..... *** ۲۹

بَابُ الرِّضَا بِالنِّضَاءِ

***

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:
رَأْسُ طَاعَةِ اللَّهِ؛ الصَّبْرُ وَالرِّضَا عَنِ اللَّهِ فِيمَا أَحَبَّ الْعَبْدُ أَوْ
كَرِهَ، وَلَا يَرْضَى عَبْدٌ عَنِ اللَّهِ فِيمَا أَحَبَّ أَوْ كَرِهَ إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهُ
فِيمَا أَحَبَّ أَوْ كَرِهَ.

***

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:
إِنَّ أَعْلَمَ النَّاسِ بِاللَّهِ أَرْضَاهُمْ بِقَضَاءِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.

***

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ:
إِنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ عِبَادًا لَا يَصْلِحُ لَهُمْ أَمْرٌ دِينِهِمْ إِلَّا
بِالْغِنَى وَالسَّعَةِ وَالصِّحَّةِ فِي الْبَدَنِ، فَأَبْلَوْهُمْ بِالْغِنَى وَالسَّعَةِ وَ
الصِّحَّةِ الْبَدَنِ فَيَصْلِحُ عَلَيْهِمْ أَمْرٌ دِينِهِمْ.
وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ لَعِبَادًا لَا يَصْلِحُ لَهُمْ أَمْرٌ
دِينِهِمْ إِلَّا بِالْفَاقَةِ وَالْمَسْكِنَةِ وَالسُّقْمِ فِي أَبْدَانِهِمْ

فَابْلَوْهُمْ بِإِنْفَاقَةٍ وَالْمَسْكَنَةِ وَالسُّقْمِ، فَيَصْلِحْ عَلَيْهِمْ أَمْرُ
دِينِهِمْ.

وَإِنَّا أَعْلَمُ بِمَا يَصْلِحُ عَلَيْهِ أَمْرُ دِينِ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ.
وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ لَمَنْ يَجْتَهِدُ فِي عِبَادَتِي فَيَقُومُ
مِنْ رُقَادِهِ وَكَذِيذٍ وَسَادِهِ، فَيَتَهَجَّدُ لِي اللَّيَالِي فَيُتَعَبُ نَفْسَهُ
فِي عِبَادَتِي فَأَضْرِبُهُ بِالنُّعَاسِ اللَّيْلَةَ وَاللَّيْلَتَيْنِ، نَظْرًا مَنَى لَهُ
وَإِتْقَاءً عَلَيْهِ، فَيَنَامُ حَتَّى يُصْبِحَ، فَيَقُومُ وَهُوَ مَاقِتٌ لِنَفْسِهِ،
زَارِيٌّ عَلَيْهَا، وَلَوْ أُخْلِى بَيْنَهُ وَبَيْنَ مَا يُرِيدُ مِنْ عِبَادَتِي
لَدَخَلَهُ الْعُجْبُ مِنْ ذَلِكَ، فَيُصَيِّرُهُ الْعُجْبُ إِلَى الْفِتْنَةِ
بِأَعْمَالِهِ فَيَأْتِيهِ مِنْ ذَلِكَ مَا فِيهِ هَلَاكُهُ، لِعُجْبِهِ بِأَعْمَالِهِ وَرِضَاهُ
عَنْ نَفْسِهِ، حَتَّى يَظُنُّ أَنَّهُ قَدْ فَاقَ الْعَابِدِينَ وَجَازَ فِي عِبَادَتِهِ
حَدَّ التَّقْصِيرِ، فَيَتَبَاعَدُ مِنِّي عِنْدَ ذَلِكَ وَهُوَ يَظُنُّ أَنَّهُ يَتَقَرَّبُ
إِلَيَّ.

فَلَا يَتَّكِلِ الْعَامِلُونَ عَلَى أَعْمَالِهِمُ الَّتِي يَعْمَلُونَهَا لِثَوَابِي،
فَإِنَّهُمْ لَوْ اجْتَهِدُوا وَاتَّعَبُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَفْنَوْا أَعْمَارَهُمْ فِي
عِبَادَتِي كَانُوا مُقْصَرِّينَ، غَيْرَ بِالْغَيْنِ فِي عِبَادَتِهِمْ كُنْهَ عِبَادَتِي
فِيمَا يَطْلُبُونَ عِنْدِي مِنْ كَرَامَتِي وَالتَّعِيمِ فِي جَنَاتِي وَرَفِيعِ

دَرَجَاتِي أَعْلَى فِي جَوَارِي، وَ لَكِنْ فَبِرَحْمَتِي فَلْيَتَّقُوا وَ
بِفَضْلِي فَلْيَفْرَحُوا وَ إِلَى حُسْنِ الظَّنِّ بِي فَلْيَطْمَئِنُّوا، فَإِنَّ
رَحْمَتِي عِنْدَ ذَلِكَ تَدَارَكُهُمْ وَ مَنِّي يُبَلِّغُهُمْ رِضْوَانِي، وَ
مَغْفِرَتِي تُلْبَسُهُمْ عَفْوِي، فَإِنِّي أَنَا اللهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، وَ بِذَلِكَ
تَسَمَّيْتُ.

***

عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ عليه السلام قَالَ:
يَنْبَغِي لِمَنْ عَقَلَ عَنِ اللَّهِ أَنْ لَا يَسْتَبْطِئَهُ فِي رِزْقِهِ وَلَا يَتَّهِمَهُ
فِي قَضَائِهِ.

***

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ:
عَبْدِي الْمُؤْمِنَ لَا أَضْرِفُهُ فِي شَيْءٍ إِلَّا جَعَلْتُهُ
خَيْرًا لَهُ، ١. فَلْيَرْضَ بِقَضَائِي، ٢. وَلْيَصْبِرْ عَلَيَّ بِلَائِي،
٣. وَلْيَشْكُرْ نِعْمَائِي، أَكْتُبُهُ يَا مُحَمَّدُ! مِنَ الصَّادِقِينَ
عِنْدِي.

***

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام:

أَنَّ فِيمَا أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ عليه السلام:
يَا مُوسَى بْنَ عِمْرَانَ! مَا خَلَقْتُ خَلْقًا أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ
عَبْدِي الْمُؤْمِنِ، فَإِنِّي إِنَّمَا ١. أَبْتَلِيهِ لِمَا هُوَ خَيْرٌ لَهُ، ٢. وَ
أَعَافِيهِ لِمَا هُوَ خَيْرٌ لَهُ، ٣. وَأَزْوَى عَنَّهُ مَا هُوَ شَرٌّ لَهُ لِمَا هُوَ
خَيْرٌ لَهُ.

وَ أَنَا أَعْلَمُ بِمَا يَصْلُحُ عَلَيْهِ عَبْدِي، ١. فَلْيَصْبِرْ عَلَيَّ بِلَاتِي،
٢. وَلْيَشْكُرْ نِعْمَائِي ٣. وَلْيَرْضَ بِقَضَائِي، أَكْتُبُهُ فِي الصِّدِّيقِينَ
عِنْدِي إِذَا عَمِلَ بِرِضَائِي وَأَطَاعَ أَمْرِي.

***

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:

عَجِبْتُ لِلْمَرْءِ الْمُسْلِمِ، لَا يَقْضِي اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ قَضَاءً إِلَّا كَانَ
خَيْرًا لَهُ. وَإِنْ قُرِضَ بِالْمَقَارِيضِ كَانَ خَيْرًا لَهُ وَإِنْ مَلَكَ مَشَارِقَ
الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا، كَانَ خَيْرًا لَهُ.

رضایت از مقدمات

بالاترین درجه اطاعت از خدا، رضایت و صبر است

امام صادق علیه السلام فرمود:

بالاترین درجه اطاعت از خدا این است که (بنده) در آنچه دوست می‌دارد یا بدش می‌آید از خدایش راضی باشد و صبر کند، و هیچ بنده‌ای در آنچه دوست دارد یا بدش می‌آید از خدا راضی نمی‌شود مگر آن که آن چیز برایش خیر خواهد شد.

داناترین مردم

امام صادق علیه السلام فرمود:

داناترین مردم به خدا، نسبت به مُقَدَّرَاتِ خدای - عَزَّ وَجَلَّ - از همه راضی‌تر است.

خداوند، صلاح بندگان را بهتر می‌داند

خدای - عَزَّ وَجَلَّ - می‌فرماید:

بعضی از بندگانِ مؤمنم، دین‌داریشان درست نمی‌شود مگر با بی‌نیازی، ثروت و تندرستی، پس به آنان بی‌نیازی، ثروت و تندرستی عنایت می‌کنم تا دین‌داری آنان درست شود.
بعضی دیگر از بندگانِ مؤمنم، دین‌داریشان درست نمی‌شود مگر با نیازمندی، فقر و بیماری، پس به آنان نیازمندی، فقر و بیماری عنایت می‌کنم تا دین‌داریشان درست شود.

من به آنچه که دین‌داریِ بندگانِ مؤمنم را درست می‌کند
آگاه‌ترم.

بنده‌ای از بندگانِ مؤمنم در عبادتِ من بسیار تلاش می‌کند. از خواب و رختخوابِ راحتش بر می‌خیزد و برایم شب‌زنده‌داری می‌کند و خودش را در عبادتم به رنج می‌اندازد. چون من به او نظر دارم و می‌خواهم او را نگاه دارم، یکی دو شب او را به چُرت زدن مبتلا می‌کنم تا این که شب را تا صبح بخوابد. وقتی از خواب برخاست از خودش ناراحت می‌گردد و خودش را سرزنش می‌کند. اگر او را رها می‌کردم تا مرا عبادت کند دُچارِ خودخواهی می‌شد و این خودخواهی او را شیفتهٔ اعمالش می‌کرد، در نتیجه، به خاطر خودپسندی و از خود راضی بودن، گرفتار هلاکت می‌شد. کارش به جایی می‌رسید که خیال می‌کرد از همهٔ عبادت‌کنندگان برتر شده است و در عبادتِ من کوتاهی نکرده است. در این حالت از من دور می‌شد و خیال می‌کرد که به من نزدیک می‌شود.

کسانی که عمل (صالح) انجام می‌دهند، نباید به اعمالی که به خاطر ثوابم انجام می‌دهند تکیه کنند؛ زیرا در برابرِ کرامت، نعمت‌های بهشتی و درجاتِ رفیعی که در جوارم از من درخواست دارند، هرچه تلاش کنند و خودشان را در تمام عمر

برای عبادت من به رنج بیندازند باز هم کوتاهی کرده‌اند و هرگز در عبادتشان به حقیقت عبادت من نخواهند رسید؛ بلکه آنان باید به رحمت من اعتماد کنند، به فضل و کرم من امیدوار باشند و نسبت به خوش بینی به من، اطمینان داشته باشند؛ زیرا در این وقت است که رحمت من شامل آنان خواهد شد، احسان من آنها را به بهشتم می‌رساند و مغفرت من لباس عفو و بخشش به ایشان می‌پوشاند. من خدای بخشاینده مهربانم و به همین نام خوانده می‌شوم.

اتهام به خدا، شایسته نیست

امام کاظم علیه السلام فرمود:

شایسته است کسی که خدا را می‌شناسد او را در روزی دادن، سهل انگار و سست نداند و در مقدراتش خدا را متهم نکند.

هرچه خدا می‌دهد خیر است

خدای - عَزَّوَجَلَّ - می‌فرماید:

من به بنده مؤمنم چیزی نمی‌دهم مگر آنکه آن را برایش خیر قرار می‌دهم. پس ای محمد، بنده‌ام باید ۱. از تقدیرم راضی باشد، ۲. بر بلایم صبر کند ۳. و به خاطر نعمت‌هایم شاکر باشد تا او را یکی از صدیقان درگاهم قرار بدهم.

داده‌ها و نداده‌های خدا، خیر است

امام صادق علیه السلام فرمود:

در یکی از وحی‌های خدای - عَزَّوَجَلَّ - به موسی بن عمران علیه السلام آمده است:

ای موسی بن عمران، من هیچ مخلوقی ندارم که به اندازه بنده مؤمنم دوستش داشته باشم. ۱. او را به چیزی مبتلا می‌کنم که برایش خیر باشد (و زمانی) او را از چیزی حفظ می‌کنم (که این کار) به نفعش باشد. ۳. و از هر چیزی که برایش شرّ (و بد) باشد دورش می‌کنم و به سوی چیزی می‌کشانم که برایش خیر باشد. من مصلحت بنده‌ام را بهتر می‌دانم. پس باید ۱. به بلایم صبر کند، ۲. نعمت‌هایم را شکر کند ۳. و از تقدیرم خشنود باشد؛ تا پس از عمل به خواسته‌ام و اطاعت از دستورم، او را جزء صدیقان درگاهم قرار دهم.

اگر با قیچی، تکه تکه شود، باز هم خیرش در آن خواهد بود

امام صادق علیه السلام فرمود:

من از مسلمان در شگفتم، خدای - عَزَّوَجَلَّ - هیچ چیز را برایش مقدر نمی‌کند مگر این که برایش خیر باشد. اگر با قیچی تکه تکه شود برایش خیر خواهد بود و اگر مالک شرق و غرب عالم شود (باز هم) خیرش در آن خواهد بود.